Trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU6

Marktjänster på flygplatser

1999/2000
TU6

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 1999/2000:41 Marktjänster på flygplatser samt en motion som väckts med anledning av propositionen.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att en ny lag om marktjänster på flygplatser införs i syfte att genomföra ett EG-direktiv om tillträde till marknaden för marktjänster på flygplatserna inom gemenskapen. Lagförslaget innebär att tillträdet till marknaden för marktjänster i princip skall vara fritt på de största flygplatserna. För att slita vissa tvister m.m. föreslås att en ny myndighet, Flygplatsnämnden, inrättas. I lagen ges möjlighet för Flygplatsnämnden att tillåta begränsningar av marknaden om det krävs med hänsyn till säkerhet, kapacitet eller tillgången på utrymme på flygplatsen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2000.

En motion om att utvidga lagen till att gälla även på mindre flygplatser avstyrks. Utskottet anser att om trafikunderlaget är begränsat kan en tvingande uppdelning av marktjänster på flera aktörer leda till ineffektivitet.

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 1999/2000:41
att riksdagen antar regeringens förslag till lag om marktjänster på flygplatser.

Lagförslaget är fogat som *bilaga 1* till betänkandet.

Motionen

1999/2000:T5 av Sylvia Lindgren (s) vari yrkas att riksdagen beslutar enligt vad i motionen anförts om rätt till egenhantering vid marktjänster på flygplatser.

Bakgrund

Den 15 oktober 1996 antogs rådets direktiv 96/67/EG om tillträde till marknaden för marktjänster på flygplatserna inom gemenskapen, i fortsättningen kallat marktjänstdirektivet. Medlemsstaterna skulle ha satt i kraft de författningar som krävs för genomförandet senast den 25 oktober 1997. Sverige har inte lyckats göra detta. Den 29 april 1998 anmälde dock Sverige till kommissionen att direktivet delvis har genomförts genom ett policybeslut av Luftfartsverket.

Marktjänstdirektivet innehåller bestämmelser om tillhandahållande av marktjänster till tredje man och om egenhantering på flygplatser, dvs. att ett flygföretag helt eller delvis sköter sina egna marktjänster. Direktivet syftar till att avveckla inskränkningar i friheten att tillhandahålla marktjänster inom gemenskapen. Med marktjänster på flygplatser avses åtgärder och tjänster som behövs för mottagande av ett luftfartyg efter en flygning samt för rustande av det inför följande färd. Utöver själva luftfartyget och dess utrustning gäller åtgärderna och tjänsterna också flygpassagerarna samt hanteringen av bagage och fraktgods.

Marknaden för marktjänster inom EU skall enligt marktjänstdirektivet öppnas och tillträdet till marknaden bli fritt. I fråga om *marktjänster till tredje man* trädde bestämmelserna i direktivet i kraft vid ingången av år 1999 på flygplatser som har en årstrafik på minst tre miljoner passagerarrörelser eller 75 000 ton gods eller vars trafik under ett halvår överskrider två miljoner passagerarrörelser eller 50 000 ton gods. Från och med den 1 januari 2001 utsträcks tillämpningen av bestämmelserna gällande marktjänster till tredje man till att omfatta varje flygplats inom gemenskapen som står öppen för kommersiell lufttrafik och som har en årstrafik som uppgår till minst två miljoner passagerarrörelser eller 50 000 ton gods.

Bestämmelserna i direktivet om frisläppande av *egenhantering* trädde i kraft år 1998. För tjänsterna bagagehantering, ramptjänster, bränsle- och oljepåfyllning samt hanteringen av gods och post mellan terminalanläggningen och luftfartyget i samband med flygningarna (s.k. airsidetjänster) gäller direktivets bestämmelser endast på flygplatser som har en årstrafik som uppgår till minst en miljon passagerarrörelser eller 25 000 ton gods.

Regeringens förslag

Propositionen innehåller förslag till genomförande i den svenska lagstiftningen av rådets direktiv 96/67/EG av den 15 oktober 1996 om tillträde till marknaden för marktjänster på flygplatserna inom gemenskapen. Genomförandet föreslås ske genom en ny lag om marktjänster på flygplatser. Enligt förslaget skall tillträdet till marknaden för marktjänster till tredje man och egenhantering i princip vara fritt på de största flygplatserna. För att slita vissa tvister m.m. föreslås att en ny myndighet, Flygplatsnämnden, inrättas. Kostnaderna för nämnden skall inte belasta statsbudgeten utan förslås läggas på

dem som betjänas av nämndens verksamhet. I lagen ges möjlighet för Flygplatsnämnden att tillåta begränsningar av marknaden när sakliga skäl motiverar det. De skäl som åsyftas är att hänföra till säkerhet, kapacitet eller tillgången på utrymme på flygplatsen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2000.

Motionsförslag

Sylvia Lindgren (s) framhåller i motion T5 att lagförslaget inskränker möjligheterna att utföra marktjänster för egen räkning, s.k. egenhantering, på mindre flygplatser. Rätten till egenhantering bör enligt motionären garanteras i lagen så att de flygbolag som väljer att trafikera en bestämd flygplats har möjlighet att själva utföra vissa marktjänster.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att marknaden för marktjänster till tredjeman och egenhantering i princip bör vara öppen på de största flygplatserna. Som framgår av propositionen råder redan konkurrens när det gäller marktjänster på de största flygplatserna. Flygbolag som så önskar har också rätt att utföra egen expeditionstjänst.

När det gäller den föreslagna lagens tillämpningsområde föreslår Sylvia Lindgren (s) i motion T5 att rätten till egenhantering, dvs. att ett flygföretag helt eller delvis sköter sina egna marktjänster, bör gälla även för mindre flygplatser. Utskottet konstaterar att de mindre flygplatserna inte omfattas av marktjänstdirektivets bestämmelser i alla delar. Marknaden för marktjänster till tredje man skall vara öppen i första hand på de större flygplatserna. Med nuvarande trafikomfattning gäller det två flygplatser i Sverige, nämligen Stockholm–Arlanda och Göteborg–Landvetter. Egenhantering skall enligt propositionen tillåtas på alla flygplatser med undantag för vissa s.k. airsidetjänster (bagagehantering, ramptjänster, bränsle- och oljepåfyllning samt hantering av gods och post) som skall tillåtas på större flygplatser. De mindre flygplatserna omfattas vidare av lagens övriga bestämmelser, t.ex. om anläggningar för marktjänster och tillträde till dessa samt om användarkommittéer och samråd.

Utskottet bedömer att det på små flygplatser inte kan uteslutas att en påtvingad uppdelning av marktjänstverksamhet på flera aktörer kan innebära risk för ett ineffektivt utnyttjande av personal och anläggningar. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att en tvingande lagreglering bara bör genomföras i den utsträckning som följer av marktjänstdirektivet. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att lagen inte innebär att Luftfartsverket eller andra flygplatsinnehavare måste använda sig av de möjligheter till begränsningar som lagen medger. Direktivet är avsett att reglera miniminivån för konkurrensutsättning på marknaden för marktjänster. Utskottet anser att flygplatsinnehavarna på de mindre flygplatserna själva bör få avgöra i vilken utsträckning som marktjänsterna bör konkurrensutsättas. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att riksdagen avslår motion T5 (s).

Av propositionen framgår att kostnaderna för Flygplatsnämndens verksamhet skall betalas av dem som betjänas av nämnden. Det kan bl.a. gälla leverantörer av marktjänster som inte ägnar sig åt flygtransporter. Enligt utskottets mening bör därför regeringens lagförslag förtydligas så att det framgår att även leverantörer av marktjänster skall vara betalningsansvariga. Utskottet anser mot denna bakgrund att 4 § i regeringens lagförslag bör ändras i enlighet med det av utskottet i bilaga 2 framlagda förslaget. Utskottet har i övrigt inget att erinra mot propositionen och föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om marktjänster på flygplatser med den nämnda ändringen.

Hemställan

Utskottet hemställer

beträffande *lag om marktjänster på flygplatser*

att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:T5 antar regeringens förslag till lag om marktjänster på flygplatser med den ändringen att 4 § får i bilaga 2 som *Utskottets förslag* betecknade lydelse.

Stockholm den 14 mars 2000

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Jarl Lander (s), Hans Stenberg (s), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Krister Örnfjäder (s), Lars Björkman (m), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Birgitta Wistrand (m), Mikael Johansson (mp), Sture Arnesson (v), Magnus Jacobsson (kd) och Elver Jonsson (fp).

Propositionens lagförslag

Lag om marktjänster på flygplatser

Av utskottet föreslagen ändring av 4 § i regeringens förslag till lag om marktjänster på flygplatser

Regeringens förslag	*Utskottets förslag*
Flygplatsnämnden	
4 §	
För att pröva vissa frågor enligt denna lag skall det finnas en särskild nämnd, Flygplatsnämnden.	
Flygplatsnämnden skall bestå av en ordförande och två andra ledamöter. Nämndens ledamöter förordnas för viss tid av regeringen. Ordföranden och eventuell ersättare för honom eller henne skall vara jurist och ha domarerfarenhet.	
Kostnaderna för Flygplatsnämndens verksamhet skall tas ut av de berörda flygplatserna och användarna av dessa flygplatser.	Kostnaderna för Flygplatsnämndens verksamhet skall tas ut av de berörda flygplatserna*, leverantörerna av marktjänster* och användarna av dessa flygplatser.
Regeringen meddelar föreskrifter om avgifterna för Flygplatsnämndens verksamhet.	

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Propositionen 1
Motionen 1
Utskottet 2
Bakgrund 2
Regeringens förslag 2
Motionsförslag 3
Utskottets ställningstagande 3
Hemställan 4
Bilaga 1
Propositionens lagförslag 5
Lag om marktjänster på flygplatser 5
Bilaga 2
Av utskottet föreslagen ändring av 4 § i regeringens förslag till lag om marktjänster på flygplatser 12

Elanders Gotab, Stockholm 2000